Utdanningsforbundet

Saksbehandler Kristin Vik
Avdeling Utdanning og forskning
Direkte telefon +4797532114
Dato 01.11.2026

Utdanningsdirektoratet
Schweigaards gate 15B
0191 Oslo
post@udir.no

Utdanningsdirektoratets innspillsrunde om framtidens videregående opplæring – svar fra Utdanningsforbundet

Utdanningsdirektoratet har invitert til en innspillsrunde om rammeverk, innhold og struktur for framtidas videregående opplæring (RIS). Utdanningsforbundets svar på innspillsrunden er todelt. Denne første delen av høringssvaret inneholder overordnede kommentar til forslagene i innspillsrunden, og vi påpeker noen grunnleggende utfordringer i prosessen og i forslagene som foreligger. I del 1 løfter vi i tillegg fram noen sentrale forutsetninger og problemstillinger som vi mener må ligge til grunn for at en eventuell ny struktur skal møte utfordringene i videregående opplæring. I del to, som er levert inn i Udirs digitale verktøy for høringer, svarer vi direkte på spørsmålene i innspillsrunden.

Del 1- Overordnede innspill

Oppsummert mener Utdanningsforbundet at forslagene i innspillsrunden ikke svarer på behovene i videregående opplæring, og at de skisserte løsningene i tillegg vil skape betydelige praktiske utfordringer i sektoren, slik de foreligger nå. Det er behov for å ta to skritt tilbake i prosessen med rammeverk for innhold og struktur i videregående opplæring. Før det er mulig å konkretisere forslag til endringer i innhold og struktur, må vi starte med en grundig diskusjon om de viktigste utfordringene i sektoren. Den videre prosessen må bygge på et omforent kunnskapsgrunnlag der forskningsprosjektet KLAR2030 må stå mer sentralt enn i dag. Partssamarbeidet må styrkes i prosessen, og tilbakemeldinger og innsikter fra lærer- og lederorganisasjonene i videregående opplæring må tillegges større vekt.

Tid og prosess

Udir legger opp til en omfattende og komplisert innspillsrunde som har en stram tidsplan. Generelt mener Utdanningsforbundet at forslagene er komplekse og har for svak forankring både i fagmiljøene i videregående opplæring og i UH-sektoren, og at de heller ikke i tilstrekkelig grad tar utgangspunkt i den virkeligheten lærere og skoleleder møter i klasserommet. Selv om Udir presenterer forslagene som skisser som er ment for å skape

diskusjon, melder våre fylkeslag og tillitsvalgte om at lærere opplever Udirs forslag som lite tilgjengelige. Endringene som foreslås er store og overordnede, og det er uklart for mange hva de kan innebære og føre til. Flere av spørsmålene mangler nødvendige avklaringer, noe som gjør det vanskelig for de som tar del i innspillsrunden å gi presise svar. I tillegg presenteres det en rekke nye begreper som bryter med etablerte betegnelser uten at det er tydelig nok definert hva de faktisk skal inneholde, og som derfor framstår som uklare. Dette gjør det vanskelig å ta stilling til forslagene i innspillsrunden.

En hovedutfordring er at fristen for arbeidet med innspillsrunden er for kort. Mellom publiseringsdato og svarfrist har det vært en sommer med stengte skoler, hektisk eksamensavvikling og oppstart av nytt skoleår. Dette har medført at lærere og tillitsvalgte har fått langt mindre tid til å arbeide med innspillsrunden enn hva lengden på høringsperioden tilsier isolert sett. God forankring forutsetter at både lærere i praksisfeltet, lærerorganisasjonene og relevante fagmiljøer får tid til å sette seg inn i og arbeide grundig med innspillsrunden. Tillitsvalgte må få mulighet til å diskutere spørsmål og forslag i sine klubber og lokal- og fylkeslag. Lærere og ledere må få arbeide sammen om temaene i sine lærerkollegier.

Utdanningsforbundet erfarer at det er et stort engasjement for arbeidet med ny struktur og innhold i videregående, men fylkeslagene melder om at mange skoler og klubber ikke har hatt tilstrekkelig tid eller kapasitet til å arbeide med innspillet. Vi ber Udir om å legge opp til lengre høringsfrister og mer tilgjengelige prosesser når den offentlige høringen publiseres høsten 2027. Dette er viktig for å sikre reell medvirkning og godt forankrede innspill. Dersom høringsfristene blir for knappe, kan konsekvensen bli at innspillene Udir tar med seg videre inn i arbeidet med den offentlige høringen, ikke er tilstrekkelig forankret i lærerprofesjonen og i fagmiljøene. Dette kan igjen føre til at beslutninger som tas i det videre arbeidet blir mindre treffsikre.

Vi har merket oss at Udir i flere høringsprosesser foreslår endringer som i praksis foregriper arbeidet med RIS. Aktuelle eksempler på dette er høstens høringer om fremmedspråk og innføring av nye programfag på studiespesialiserende. Dette mener vi er uheldig. I verste fall kan det begrense handlingsrommet i det videre i RIS-arbeidet og skape et inntrykk av at veien videre er bestemt uavhengig av innspillene fra høringsinstansene. Et annet eksempel er læreplanarbeidet, som nå ser ut til være i full gang parallelt med innspillsrunden til RIS. Tidligere i prosessen ble det kommunisert at nødvendige læreplanendringer ville skje som en følge av eventuelle endringer i fag- og timefordelingen og eventuelle endringer i innholdet i fagene.

Kunnskapsgrunnlaget

Utdanningsforbundet er svært kritisk til at Udir går videre med forslag til ny struktur og innspillsrunde før forskningsprosjektet KLAR2030 er avsluttet. Når et omfattende forskningsarbeid om framtidens videregående opplæring fortsatt pågår, er det uheldig å fremme konkrete strukturforslag før dette kunnskapsgrunnlaget foreligger. Dette kan bidra til at viktige funn, analyser og anbefalinger ikke blir tilstrekkelig vurdert før sentrale veivalg tas. Utdanningsforbundet mener endringer av så stor betydning for elever, lærere og skoler må bygge på et best mulig kunnskapsgrunnlag, og det er en vesentlig svakhet ved prosessen at resultatene fra KLAR2030 ikke forelå før nye modeller og strukturer ble utformet og sendt ut til diskusjon og innspill.

Utdanningsforbundet er videre skeptisk til at Udir i stor grad har basert de foreslåtte endringene på synspunkter som er innhentet på skolebesøk og dialogkonferanser. Selv om slike arenaer kan gi verdifulle innspill, kan de ikke erstatte åpne og bredt tilgjengelige demokratiske prosesser som sikrer reell medvirkning fra lærere, ledere, tillitsvalgte og fagmiljøer over hele landet. Når innspill i stor grad hentes inn gjennom utvalgte møter og besøk, er det en risiko for at ikke alle stemmer og erfaringer blir fanget opp. For en reform som vil medføre store endringer i innholdet og strukturen i videregående opplæring, er det avgjørende med prosesser som er transparente, etterprøvbare og godt forankret i profesjonen. Dette krever tid, åpne høringsarenaer og mulighet for grundige diskusjoner på den enkelte skole og i organisasjonene.

Svarer de foreslåtte endringene på de viktigste utfordringene i videregående?

Utdanningsforbundet er i utgangspunktet positiv til at strukturen og innholdet i videregående opplæring skal gjennomgås. I løpet av denne prosessen har vi ved flere anledninger trukket fram sentrale utfordringer i videregående og pekt på viktige premisser og problemstillinger som vi mener bør ligge til grunn for arbeidet med RIS. Vi opplever dessverre at disse premissene og problemstillingene i liten grad gjenspeiles i drøftingene og i de konkrete forslagene i innspillsrunden.

Tilbakemeldinger som våre lærere og tillitsvalgte har gitt oss over tid, viser at videregående opplæring er under press fra flere hold. KI og den teknologiske utviklingen har store konsekvenser for skolene og skaper nye, komplekse utfordringer. Lærere og skoleledere opplever at de får liten støtte til å håndtere utfordringene fra læreplaner eller andre styringsdokumenter, og de har få tilgjengelige verktøy som kan regulere elevenes bruk av KI. I tillegg rapporterer mange medlemmer om økende klassestørrelser og overfylte skoler, og at dette gir dårlige forutsetninger for læring og trivsel. Tiltagende negativ individualisering og elever med lav motivasjon for læring er andre utfordringer som går igjen i tilbakemeldingene fra lærere og tillitsvalgte. Samtidig har flere elever behov for og rett på, eller ønsker seg omfattende tilrettelegging, og flere elever strever med psykisk u-helse.

Det spesifikke utfordringsbildet for videregående opplæring må ses i sammenheng med det generelle utfordringsbildet for skolesektoren som Fellesskoleutvalget trekker opp i *NOU 2026:10 Fellesskolen*. Utvalget viser til fem overordnede utviklingstrekk som i økende grad vil påvirke skolen i årene som kommer. Selv om Fellesskoleutvalget i liten grad går direkte inn på videregående opplæring, er det utvilsomt slik at de fem utviklingstrekkene utvalget skisserer, også preger, og vil fortsette å prege, videregående opplæring.

Fellesskoleutvalgets utfordringsbilde bekrefter og utfyller det utfordringsbildet som videregåendemedlemmene i Utdanningsforbundet tegner opp. Samlet sett peker dette i retning av store utfordringer for sektoren, og at både strukturene og ressursene i videregående opplæring vil komme under betydelig press i årene som kommer. I denne situasjonen er det nødvendig å identifisere de sentrale utfordringene i sektoren, og å stille grunnleggende spørsmål om organiseringen av videregående opplæring. I det følgende vil vi trekke opp fire grunnleggende problemstillinger vi mener bør stå sentralt i diskusjonene om framtidig struktur i videregående opplæring.

1) Hvordan skal videregående opplæring håndtere at stadig flere elever mangler faglig grunnlag fra ungdomsskolen?

Kunnskapsgrunnlaget i KLAR2030 og mange andre kilder viser at elevmassen i videregående opplæring blir stadig mer heterogen. En side av denne utviklingen er at flere elever enn tidligere kommer inn i videregående opplæring med mangelfulle grunnleggende ferdigheter og faglige kunnskaper. Dette gir seg blant annet utslag i en økning over tid av elever som ikke har grunnskolepoeng eller har under 20 grunnskolepoeng fra ungdomsskolen. Det er også en økning i antall elever som ikke har vurderingsgrunnlag i ett eller flere fag, og en økning i fravær. I tillegg kommer den betydelige andelen elever som har bestått fagene i grunnskolen, men som av ulike årsaker likevel ikke har gode nok forutsetninger for å lykkes i videregående.

Denne utviklingen skaper behov for å diskutere overganger mellom grunnskole og videregående og hvordan vi kan sikre at alle videregåendeelever får mulighet til å lykkes og å trives. Et aktuelt spørsmål i denne sammenhengen er om det trengs egnede overgangstilbud for elever som har behov for det, og hvordan slike tilbud eventuelt bør organiseres. Et annet spørsmål er om det bør stilles faglige krav i form av bestått fra ungdomsskolen for å starte i videregående, og spesielt på studieforberedende løp. Vi mener dette er grunnleggende spørsmål som henger nært sammen med arbeidet for å endre strukturer, fag og innhold i videregående.

Selv om det ikke er direkte relatert til RIS, vil Utdanningsforbundet vil også trekke fram behovet for å styrke utdannings- og yrkesrådgivning og behovet for tiltak som kan styrke samarbeidet mellom kommunene og fylkeskommunene om overgangen fra grunnskole til videregående. Vi mener også at en mer praktisk og variert grunnskole kan styrke elevenes motivasjon og mestring og bidra til at flere elever, og spesielt de som velger seg til yrkesfag, har et godt faglig grunnlag for å lykkes i videregående. Regjeringen har gjennomført noen tiltak for en mer praktisk skole, men i det store og hele går arbeidet for sakte, og ambisjonen som helhet er ikke realisert.

2) Er dagens struktur i videregående egnet for å ivareta hele mangfoldet i elevgruppa?

Norsk videregående opplæring har en todelt struktur der elevene kan velge mellom å utdanne seg til studiekompetanse gjennom studieforberedende opplæring eller å få fagbrev ved å gå på yrkesfag. Det er en uttalt målsetting at framtidens videregående skole skal sørge for at elevene blir både bedre studieforberedte og yrkesforberedte enn i dag. Denne ambisjonen er krevende å innfri i en skole der flere elever mangler faglige forutsetninger og sliter med fravær og motivasjon. Derfor er det aktuelt å stille spørsmål om dagens todelte struktur vil være i stand til å romme en stadig mer mangfoldig og heterogen elevmasse samtidig som opplæringen skal innfri de ambisiøse faglige kravene fra arbeidsliv, samfunnsliv og høyere utdanning? Utdanningsforbundet mener dette er en problemstilling som burde vært belyst før vi diskuterer endringer i fag, fagstruktur og utdanningsprogram.

I arbeidet med innspillsrunden har vi fått noen innspill om at det kan være behov for flere veier gjennom videregående og andre løp enn de vi har i den todelte strukturen i dag. Spørsmålet som stilles er om det er sannsynlig at alle elever vil kunne fullføre og bestå videregående skole med enten yrkes- eller studiekompetanse, og hvordan vi likevel kan sikre de elevene som har lave forutsetninger for å bestå, et godt og tilpasset tilbud.

3) Press om at stadig flere skal fullføre og bestå kan undergrave faglig nivå

Et annet grunnleggende problem i videregående opplæring er knyttet til målstyring i sektoren. I den norske forvaltningen av videregående opplæring er prosenten for fullført og bestått den klart viktigste målstyringsindikatoren på alle nivåer, fra nasjonalt nivå til skolenivå. Dette skaper et press i systemet for at flest mulig elever skal fullføre og bestå. Dette presset merkes ofte blant lærere og ledere på skolenivå, og kan i verste fall påvirke lærernes mulighet til å foreta en forsvarlig og rettferdig faglig sluttvurdering av elevene. I tillegg kan det gjøre det vanskeligere å realisere ambisjonen om at elevene skal bli best mulig studie- og yrkesforberedt. Det er fordi en økning i de faglige kravene til studie- og yrkeskompetanse kan kollidere med målet om at stadig flere elever skal fullføre og bestå. Denne problemstillingen forsterkes ytterligere av at nivået for å fullføre med studiekompetanse allerede er satt svært lavt. Karakteren 2 er i daga minstekravet til å bestå et fag og være forberedt og kvalifisert for høyere utdanning. I realiteten utgjør denne karakteren lav og mangelfull kompetanse i dag, og Utdanningsforbundet mener det vil være faglig uforsvarlig å legge lista enda lavere.

I alle sektorer, og ikke minst i skolesektoren, finner vi spenninger av denne typen der to hensyn må balanseres opp mot hverandre. For å finne en god balanse, er det imidlertid nødvendig å anerkjenne den aktuelle spenningen og å se nærmere på strukturene som forsterker problemet. I den norske strukturen for videregående opplæring skal elevene enten oppnå studiekompetanse eller yrkeskompetanse. I denne todelte strukturen kan det være særlig krevende å øke både gjennomføringen og elevenes yrkesforberedthet og studieforberedthet samtidig. Det er fordi det ikke finnes noe alternativ for elevene som enten strever faglig eller som ikke føler seg hjemme verken i en teoritung utdanning eller i et av de klassiske yrkesfagene. Etter Utdanningsforbundets syn er denne utfordringen verken ivaretatt i problemforståelsen som ligger til grunn for Udirs forslag til strukturendring, eller i selve forslagene.

4) Strukturene i videregående oppmuntrer ikke til faglig fordypning

Det er et alvorlig problem i norsk videregående opplæring at faglig fordypning, og særlig fordypning i spesifikke fag, ikke lønner seg i dagens struktur. Dette problemet kommer til uttrykk på flere måter. Aller tydeligst ser vi det i realfag. Selv om det er en viktig nasjonal målsetting at flere skal velge realfag, viser forskning på standpunktkarakterer, blant annet i delprosjekt 2 i KLAR2030, at det er strategisk risikabelt for elevene å velge realfaglig fordypning. Forskningen viser at det er vanskeligere å få gode karakterer i de mest sentrale realfagene enn i andre programfag. Når Norge i tillegg har et strengt karakterbasert opptak til høyere utdanning, der hver desimal bak gjennomsnittskarakteren på vitnemålet kan bli avgjørende, er det stor fare for at elever velger bort realfag av taktiske hensyn. Problematikken er ikke avgrenset til realfagene. Det er også betydelige karakterforskjeller mellom andre typer programfag som kan gjøre det mer lønnsomt å velge noen fag framfor andre fag som kanskje er mer faglig relevante for framtidige studier. Det kan også være strategisk klokt i konkurransen om studieplasser å velge påbygg framfor studieforberedende utdanningsprogram. Etter Utdanningsforbundets syn er dette en grunnleggende utfordring i norsk videregående opplæring som både tangerer vurderingsfeltet, systemet for vitnemål og opptak til høyere utdanning. Vi mener at denne utfordringen ikke er tilstrekkelig adressert verken i utfordringsbildet eller i de foreslåtte løsningene.

Det er også nødvendig at Udirs arbeid med struktur og innhold ses i sammenheng med arbeidet for å gjøre grunnskolen mer praktisk og variert. Regjeringen vil satse på en praktisk og variert skole, og har i Meld St. 34 (2024-2024) lansert en rekke tiltak for å styrke ungdomstrinnet og snu den negative utviklingen i læringsresultater og trivsel. Utdanningsforbundet støtter denne ambisjonen, men den må følges av tilstrekkelig finansiering, kvalifiserte lærere og nødvendig utstyr.

Som en oppsummering av spørsmålet om hvorvidt innspillsrunden svarer på de viktigste problemstillingene i videregående opplæring, mener Utdanningsforbundet at Udir i liten grad berører utfordringene og problemstillingene som lærere og ledere møter i skolen. Vi syns verken problemforståelsen eller forslagene til løsninger svarer på de utfordringene som videregående står overfor. I stedet legger Udir andre premisser til grunn for endringsforslagene i innspillsdokumentet. Mål om større fleksibilitet og mer valgfrihet virker å ha vært et bærende element i forslagene om nye innholdselementer, retninger og tidligere spesialisering som står sentralt i innspillsrunden. Et viktig premiss i fullføringsreformen var at valgfrihet øker elevenes motivasjon og gjennomføring. I KLAR2030s første delrapport peker imidlertid forskerne på at denne hypotesen mangler tilstrekkelig forskningsgrunnlag. En intern spørreundersøkelse Utdanningsforbundet utførte høsten 2025, viser blant annet at lærere og tillitsvalgte frykter at økt valgfrihet kan få flere negative utilsiktede konsekvenser og kan bidra til større uforutsigbarhet i elevenes opplæringstilbud. I tillegg framstår det høyst usikkert om de foreslåtte endringene som skisseres i innspillsrunden, egentlig vil gi elevene økte valgmuligheter.

En annen mye gjentatt begrunnelse for å gjøre endringer i innhold og strukturen i videregående opplæring, er at det er så lenge siden studieforberedende videregående opplæring har gjennomgått betydelige endringer. Påstanden om at studieforberedende opplæring har vært nokså lik over tid, er isolert sett riktig. Utdanningsforbundet vil likevel understreke at dette i seg selv ikke er en relevant begrunnelse for å gjøre større endringer. En slik begrunnelsen gir heller ingen tydelig retning for endringsarbeidet eller innsikt i hva som bør endres og hvordan. Vi mener derfor denne begrunnelsen bør tones ned i den videre prosessen.

Hva betyr det å være studieforberedt?

Et viktig premiss i fullføringsreformen er at elever i studieforberedende opplæring ikke er godt nok forberedt til videre studier. Udir følger opp dette premisset i innspillsdokumentet. Et sentralt spørsmål i arbeidet med RIS er hva som gjør at elevene ikke er godt nok studieforberedte etter videregående, og hvordan nytt innhold og struktur kan forberede elevene til høyere utdanning.

Kunnskapsgrunnlaget i KLAR2030 peker på at det ikke finnes en omforent definisjon av hva det betyr å være studieforberedt. Det nærmeste vi kommer en definisjon er at et studiespesialiserende utdanningsprogram generelt kvalifiserer for opptak til høyere utdanning. Et vitnemål gir informasjon om elvenes fag, fagfordypning, fagkombinasjoner og karakterer. Utdanningsforbundet mener imidlertid det å være studieforberedt handler om mer enn det som er nedfelt i vitnemålene. Å være studieforberedt handler om å inneha kompetanser, personlige egenskaper, faglige kunnskaper og holdninger som gjør det lettere å gjennomføre et studium. Leseutholdenhet, å kunne skrive lengre faglige tekster, å kunne drøfte og argumentere, beherske kildekritikk og jobbe selvstendig, mener vi er viktige ferdigheter for å mestre høyere studier i tillegg til nødvendig fagkunnskap. Videregående må utvikle disse kompetansene og ferdighetene hos elevene, og de må integreres i både program- og fellesfag i videregående og

gjennom hele skoleløpet for øvrig. Det krever tid å utvikle ferdigheter og holdninger, og en bør derfor starte med å for eksempel lese og skrive lange tekster i grunnskolen.

Flere av forslagene i innspillsdokumentet innebærer at metoder og arbeidsmåter fra høyere utdanning, for eksempel bruk av vitenskapelig metode og forskning, gis en tydeligere plass i studieforberedelsen. Utdanningsforbundet mener det er viktig at videregående opplæring ikke for ensidig innrettes som en underordnet del av høyere utdanning, men ivaretar sin egenart og tilpasses elevenes alder og modningsnivå. En bred allmenndanning og solide kunnskaper og ferdigheter i fagene gir etter vårt syn det beste grunnlaget for videre studier.

Om felles innhold

En utfordring Udir peker på er at dagens fellesfag i videregående opplæring ikke innebærer reelt felles innhold for alle elever på tvers av utdanningsprogram. Mange lærere kjenner seg ikke igjen i denne påstanden fordi det er mye felles innhold i alle de eksisterende fellesfagene, enten de undervises på studieforberedende eller på yrkesfag. Utdanningsforbundet tror ikke løsningen ligger i å innføre temabaserte enheter uten faglig tilknytning. For å styrke det felles innholdet, mener vi at det er mer hensiktsmessig å se til eksisterende fag og konkretisere det felles innholdet med utgangspunkt i fagenes egenart. Samtidig har Utdanningsforbundet fått mange innspill om at det ikke er hensiktsmessig å legge opp til innhold som er helt identisk for alle i videregående opplæring. Videregåendeelevene har nettopp fullført ti års felles grunnskole. Å ha fag som er felles for alle må fortsatt være en bærebjelke i videregående, men det bør det være rom for noen mindre forskjeller i hva elevene lærer i de ulike fellesfagene, for eksempel som en følge av yrkesretting eller tilpassing til de ulike utdanningsprogrammenes egenart.

Om studieforberedende retninger og retningsinnhold

Ett av de sentrale forslagene i innspillsrunden er å innføre nye studieforberedende retninger. Utdanningsforbundet stiller spørsmål ved kunnskapsgrunnlaget og premissene som Udir legger til grunn for forslaget om å innføre de ulike retningene. Flere av fylkeslagene melder at argumentasjonen som forslagene bygger på, i liten grad stemmer med virkeligheten lærere og ledere møter i de videregående skolene og forskningen i de to delrapportene fra KLAR2030.

Slik forslagene presenteres i innspillsdokumentet, mener vi det er vanskelig å se at de foreslåtte retningene vil bidra til å løse de faktiske utfordringene som videregående står overfor, eller dekke samfunnets behov for arbeidskraft bedre enn i dag. Vi frykter spesielt at forslaget vil skape utfordringer i fylker med lave innbyggertall og store avstander. Elever i distriktene vil i praksis få redusert valgfrihet sammenliknet med dagens struktur fordi skoler med et lavt elevgrunnlag bare vil ha mulighet til å tilby noen få retninger. Vi etterlyser også en grundigere drøfting av hvorvidt retningsforslagene vil gjøre det enklere for 10. klassinger å se tydeligere sammenhenger mellom strukturen i videregående og studiene og arbeidslivet som de senere skal bli en del av.

Om fagenes rolle i framtidens videregående opplæring

Utdanningsforbundet mener det er behov for en prinsipiell og overordnet diskusjon om fagdisiplinenes plass i framtidens videregående opplæring. Udirs tilnærming i arbeidet med strukturendringene virker å være at vi skal stille spørsmål om hva slags kompetanse elevene trenger og deretter tydeliggjøre denne kompetansen i fellesinnholdet og det studieforberedende innholdet før det til slutt konkretiseres i retninger og fag i videregående

opplæring. Utdanningsforbundet ser logikken bak denne metoden. Vi mener imidlertid at en slik tilnærming kan undergrave disiplinfagene på en måte som vil svekke opplæringen.

Disiplinfagene inneholder kunnskap, metodikk perspektiver, verdier, vurderingsformer og arbeidsmåter som er viktige for opplæringen. Fagene er utviklet over tid både i skolen som skolefag, og som fagdisipliner i universitets- og høyskolesektoren. Innholdet i hver enkelt fagdisiplin er selvsagt alltid i endring og gjenstand for diskusjon. Men Utdanningsforbundet støtter likevel ikke å gå bort fra fagdisiplinene som omdreiningspunkt for innholdet i opplæringen. Vi mener også at fagdisiplinene bidrar til å sikre allmenndanning og danning samt kontinuitet og sammenheng i opplæringen. I tillegg har vi bygd opp kompetansen i lærerprofesjonen rundt fagene. Å erstatte fag med innhold som plasseres i ulike bindestreksfag og hybridfag, vil gjøre det langt vanskeligere enn i dag å sikre at elevene undervises av lærere med relevant fagkompetanse. På bakgrunn av disse argumentene mener Utdanningsforbundet at fag og fagtradisjoner må få en langt tydeligere rolle i arbeidet med framtidens fagstrukturer i videregående enn det Udir har lagt opp til så langt i prosessen.

Konsekvenser for lærernes arbeidsvilkår

Den foreslåtte strukturen kan få stor betydning for lærernes arbeidsvilkår og eksisterende lærerkompetanse. Dersom fag og fagkombinasjoner endres, blir det behov for videreutdanning og annen kompetanseutvikling, og hvis slik kompetanseutvikling er nødvendig for stillingen, skal arbeidsgiver i henhold til avtaleverket dekke kostnadene og legge til rette for gjennomføringen. Kompetanseutviklingen kan omfatte videreutdanning, kurs, utvidelse av fagkrets, hospitering og samarbeid med universiteter og høyskoler. Om endringene fører til at lærere mister undervisningsgrunnlaget sitt, må arbeidsgiver ha ansvar for kvalifisering til andre fag.

Dagens system for kompetanse- og karriereutvikling er ikke innrettet for å dekke kompetanseutviklingsbehovene som kan følge av endringer i struktur og innhold. I tillegg har det nye systemet for kompetanseutvikling gitt lærere i videregående opplæring et enda dårligere tilbud enn de hadde tidligere, fordi begrensede midler i det nye systemet nå skal fordeles på flere ansattgrupper i barnehage og skole. Et annet viktig poeng er at mange fylker ikke har tilstrekkelige insentivordninger som gjør det attraktivt for høyt utdannede lærere i videregående å ta etter- og videreutdanning. I mange tilfeller er kompetansetillegget avgrenset til 60 studiepoeng. Lærere i videregående er en svært høyt utdannet arbeidsgruppe fra før, og det vil være vanskelig å motivere for etter- og videreutdanning dersom intensivordningene ikke er tilstrekkelig gode.

Det er viktig at Udir grundig utreder de økonomiske arbeids- og personalmessige konsekvensene den nye strukturen kan få. Det må være klart hvordan man skal håndtere overtallighet, omplassering og i hvilken grad avtaleverket står seg i møte med disse utfordringene. I disse utredningene må partene i skolen, inkludert lærerorganisasjonene, spille en viktig rolle.

Med vennlig hilsen

Morten Solheim
Seksjonsleder

Kristin Vik
Seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.